

Geologiske interesseområder

- Århus Amts nye hjemmeside om geologi

Af geologerne Erling Fuglsang Nielsen, Århus Amt, Tove Stockmarr, Geo-Formidling og afdelingsleder Richard Thomsen, Århus Amt

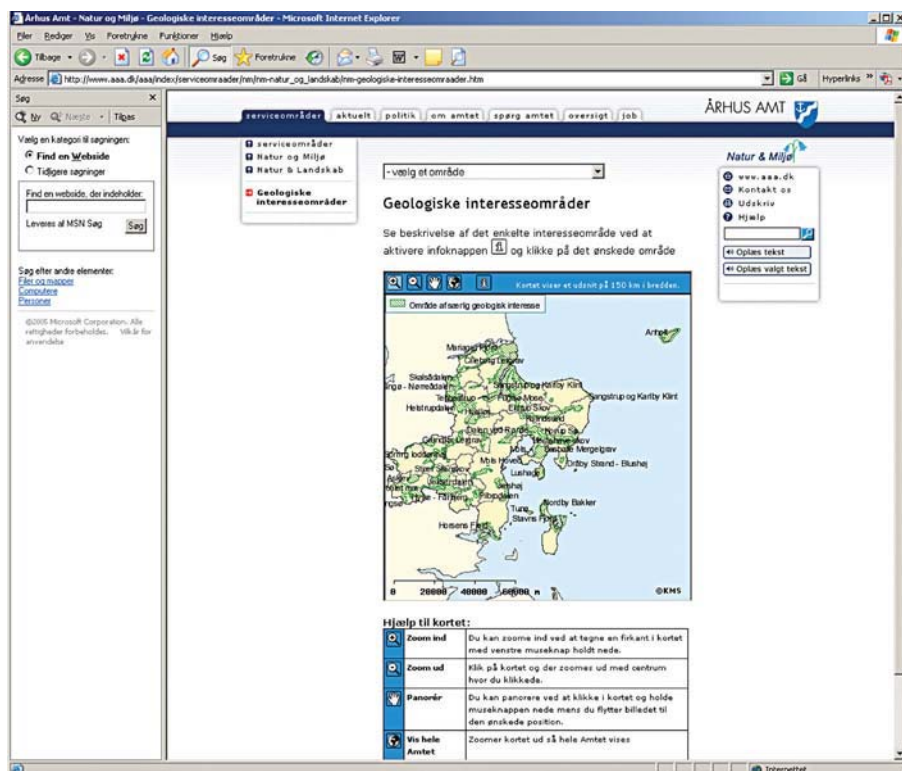
Århus Amt har i løbet af 2004 og 2005 som led i den generelle regionplansrevision sat fokus på amtets geologiske interesseområder. I alt 77 områder (med tilhørende underlokaliteter) er udpeget som områder, der har særlige geologiske og landskabelige værdier. Disse områder er nu beskrevet og sammenstillet i 77 beskrivelser, der ligger frit tilgængeligt på amtets hjemmeside.

Besøg: <http://www.aaa.dk/aaa/nm-geologiske-interesseomraader.htm> og tag på rundrejse i amtets geologi. En samling af interesser, der dels omfatter velafgrænsede lokaliteter såsom kystkliner og råstofgrave, dels større sammenhængende områder. Alle interesseområder er udpeget og beskrevet på baggrund af en helhedsvurdering og rummer geomorfologiske og landskabelige værdier, som tilsammen lader området fremstå med bevaringsværdig karakter. Mange af amtets interesseområder har tilmed status som nationale og internationale geologiske interesseområder (figuren til højre).

Som supplement til Århus Amts Regionplan 2005 er der foretaget en beskrivelse, vurdering og revision af regionplanens geologiske og landskabelige interesseområder. Projektets intention er at bevare og beskytte landskabsformer, profiler, m.v. der særligt tydeligt afspejler landskabets opbygning og de geologiske processer. Inden for områder af særlig geologisk interesse er hensynet til geologien naturligvis tillagt særligt stor vægt.

Fokus på de geologiske interesser

I Århus Amt har det i en årrække været Natur- og Miljøkontorets Grundvandsafdeling, der har skullet varetage amtets geologiske interesser. De geologiske interesser er vist på amtets Regionplanbilag; men afdelingen har længe haft et ønske om at synliggøre udgangspunktet for de afgørelser, der træffes, når der fx gives afslag på en konkret ansøgning om at placere et teknisk anlæg et sted. Efterhånden indså afdelingen, at man simpelthen ikke havde tid til at udføre arbejdet selv. I stedet valgte man at finde en kon-

Fra websidens præsentationsvindue: Oversigtskortet viser de geologiske interesseområder i Århus Amt. Ved at gå ind på et specifikt sted på kortet, kan man dels forstørre udvalgte dele af dette, dels få en beskrivelse af de geologisk interessante ting på stedet.

sulent, der kunne tage sig af den konkrete beskrivelse af lokaliteterne – herunder besøg og fotografering af disse.

Grundvandsafdelingen valgte firmaet Geo-Formidling til dette, og vi synes i Grundvandsafdelingen, at det er blevet et meget fint resultat. Resultatet, der nu er frit tilgængeligt, kan også benyttes af entreprenører, landmænd, kommunesagsbehandlere og andre interesserede, der blot vil ud at gå en tur i vort smukke amt.

Udpegningen/vurderingen

De konkrete vurderinger, der danner grundlag for revisionen af amtets geologiske interesseområder, bygger på såvel en kvantitativ som en kvalitativ analyse med vægt på såvel morfologiske detaljer som helheds-vurderinger af større sammenhængende områder.

De i Regionplan 2005 udpegede områder bygger på såvel feltbesøg som på kortblads-analyser sammenholdt med eksisterende videnskabelige beskrivelser. Ved feltbesøg er alle områder vurderet ud fra helhedsindtryk, hvori såvel landskabets overordnede

morfologi som dets enkeltelementer og geologiske dannelse spiller en afgørende rolle i sammenhæng med æstetiske værdier. På

FALKENBERG
A/S MILJØRÅDGIVNING

- Undersøgelser
- Risikovurdering
- Projektering
- Oprydning
- In-situ
- Monitorering

Vassingerødvej 145, Lyngø
Tlf: + 45 48 18 75 66

Herringvej 36, Nykøbing F
Tlf: +45 54 82 45 65

www.falkgeo.dk
falkenberga@falkgeo.dk

Geologiske og landskabelige interesseområder i Århus Amt. (Grafik: Jette Brøndum, Århus Amt)

velafgrænsede lokaliteter såsom kyststrækninger og råstofgrave er der især fokuseret på stratigrafiske og strukturelle informationer.

Eksempel på geologisk interesseområde

En enkelt post er eksempelvis opbygget efter følgende skabelon:

- overskrift, geografisk placering og faglig beskrivelse
- værdi
- tilgængelighed
- trusler samt forslag til pleje
- eksisterende foldere, udstillinger, links, m.m.
- administrative forhold
- litteraturhenvisninger

Da mange af amtets interesseområder danner baggrund for betydelige geologiske afhandlinger for både holocæn, pleistocæn, palæogen og neogen stratigrafi, er det af og til prioriteret at vedhæfte yderligere beskrivelser som pdf-fil.

I den nordlige del af amtet træder kridttidsaflejringer også frem.

Som eksempel på et af interesseområderne er Horsens Fjord beskrevet i næste artikel.

Formål med Regionplanbestemmelsen

Hensigten med bestemmelsen er at sikre, at der tages hensyn til de geologiske interesser ved planlægning af større bygge- og anlægsarbejder, skovrejsning, råstofindvinding, m.v. Derved sikres mulighederne for at opleve, forske og undervise i de geologiske processer.

Orientering og dermed gennemsigthed er set som en central del af befolkningens mulighed for at kunne forstå de afgørelser, som myndighederne træffer. Herudover sik-

rer en internetbaseret beskrivelse, at også almindeligt naturinteresserede kan få inspiration til oplevelsen af de geologiske interesseområder.

Projekt med mange muligheder

I løbet af arbejdet har vi haft veldefinerede målgrupper for øje. Det har således været vores intention, at en bred målgruppe bestående af de af amtets egne sagsbehandlere, der ikke arbejder med geologi i det daglige, kan blive påvirket af de allerede i Regionplan 1997 og 2001 foretagne udpegninger af interesseområderne. Endnu vigtigere er det, at kommunale sagsbehandlere og interesse-rede borgere, men også borgere, hvis interesser vil blive påvirket af amtets afgørelser, vil tage projektet til sig som et hurtigt og effektivt opslagsværk og hjælpemiddel og nu kan anvende internetsidens geologiske beskrivelser.

Idet projektet er IT-baseret, er det selv-sagt muligt at foretage ajourføringer, m.m. Dette gør projektet til et hurtigt og effektivt redskab, der kan indgå i såvel nuværende som fremtidige sagsbehandlinger. Afslutningsvis er det endvidere vort håb, at også fx studerende eller rådgivende ingeniørselskaber vil kunne finde anvendelse af projektet og tage det til sig.

Tak til

Ole Bjørnslev Nielsen og Christian Kronborg (begge Aarhus Universitet) samt Gunnar Larsen, Fyns Amt for deres medvirken ved gennemgang af lokalitetsbeskrivelser. Ansvar for eventuelle fejl og mangler påhviler naturligvis udelukkende Århus Amts Grundvandsafdeling, der i øvrigt gerne modtager forslag til rettelser og tilføjelser m.m. til de viste lokalitetsbeskrivelser. ■

Geologisk tidsskala							
Eon	Æra	System	mio. år	Serie			
Fanaerozoikum	Kænozoikum	Neogen	0,01	Holocæn			
				Pleistocæn			
			1,8	Pliocæn			
			5,3	Miocæn			
			23,0	Oligocæn			
			33,9	Eocæn			
		Palæogen	55,8	Palæocæn			
			65,5				
			Kridt	99,6	Øvre		
					Nedre		
				Jura	145,5	Øvre	
					161,2	Mellem	
	175,6	Nedre					
	199,6						
	Trias	228,0	Øvre				
		245,0	Mellem				
		251,0	Nedre				
		Perm	260,4	Lopingien			
				Guadalupien			
			270,6	Cisuralien			
	299,0						
	Karbon		306,5	Pennsylvanien	Øvre		
			311,7		Mellem		
		318,1	Nedre				
		Mississippien	326,4	Øvre			
			345,3	Mellem			
			359,2	Nedre			
	Palæozoikum	Devon		Øvre			
385,3			Mellem				
397,5			Nedre				
416,0			Pridoli				
418,7			Ludlow				
422,9			Wenlock				
Silur		428,2	Llandovery				
		443,7	Øvre				
		Kambrium Ordovicium	460,9	Mellem			
			471,8	Nedre			
			488,3	Furongien			
			501,0	Mellem			
513,0	Nedre						
542,0							
Proterozoikum	Neoproterozoikum	1.000	Systembetegnelserne for Proterozoikum er ikke medtaget. For Arkæikum forligger der ingen systemnavne.				
		Mesoproterozoikum					
		1.600					
		Palæoproterozoikum					
		2.500					
Arkæozoikum	Neoarkæikum	2.800					
		Mesoarkæikum					
		3.200					
		3.600					
Eoarkæikum							